

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

організації доцільно проводити, послідовно регламентуючи усі питання, пов'язані з конституційним статусом цих організацій. Загальновідомо, що основою конституційного статусу релігійних організацій виступає свобода совісті, а також і право на об'єднання. Але, єдиного підходу до визначення цього статусу та його структури в Україні поки що немає. У цьому вбачаються перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>

Ключові слова: релігійні організації, свобода совісті, свобода віросповідання, Конституція України, конституційні основи створення та діяльності релігійних організацій.

Key words: religious organizations, freedom of conscience, freedom of religion, Constitution of Ukraine, constitutional bases of creation and activity of religious organizations.

БАТАН ЮРІЙ ДМИТРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

ЗАПОБІЖНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ПРАВА У КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ

У попередніх наукових розвідках було зазначено, що запобігання порушенням прав людини «є метою сучасного правового впливу. Кожна правова система, кожна наявна в ній галузь, як і всі підгалузі, інститути, субінститути й навіть окремі правові норми мають власну, здебільшого більш вузьку й однорідну, превентивну мету, яка зазвичай визначається предметом правового впливу відповідної галузі права та цілями (призначенням) її існування» [2, с. 87–88]; «метою галузі конституційного права є запобігання узурпації публічної влади, незмінності еліт, сваволі органів публічної влади, порушенням насамперед громадянських і політичних прав і законних інтересів людини» [2, с. 88; 3, с. 29]. У цьому контексті актуальним є дослідження превентивності окремих складників системи конституційного права, зокрема парламентського права.

Парламентське право пропонується розуміти як підгалузь конституційного права, яка покликана регулювати відносини матеріального (між парламентом як представницьким законодавчим органом і народом як джерелом влади, міжінституційні, що визначають місце парламенту в системі розподілу державної влади) й організаційного, процедурно-процесуального (парламентські процедури, законодавчий

і бюджетний процес) характеру з метою запобігання порушенням прав людини.

Підтримуючи структуру парламентського права, запропоновану О. А. Грицан [4, с. 11], варто охарактеризувати кожен із його трьох основних блоків: теоретичний, інституційний і динамічний.

1. Теоретичний блок парламентського права (загальна частина теорії парламентаризму) включає «загальну характеристику парламентаризму, його теоретичне обґрунтування як ідеї, місце в системі конституційно-правових категорій, характеристику парламентського права, історичного розвитку парламентаризму і його сучасного стану, історії ідей парламентаризму і парламентського права тощо» [4, с. 11]. Передусім слід зазначити, що парламентаризм як ідея з'явилася з метою запобігання одноосібній, здебільшого непередставницькій владі очільника держави, переважно монарха. Крім того, слід акцентувати увагу на загальнопревентивній меті – запобігання порушенням прав людини, яку покликаний реалізовувати парламент як нормотворчий суб'єкт. Саме в цьому превентивному контексті слід сприймати кожне положення, кожен інститут парламентського права.

2. Інституційний (статичний) блок парламентського права (питання організації парламенту) містить «проблематику правового статусу, функцій, компетенції, структури, порядку формування, внутрішньої організації палат, статусу парламентаря» [4, с. 11]. Важливими запобіжниками є конституційно-правова відповідальність парламенту загалом і народних депутатів зокрема, необхідність опрацювання проєкту у комітетах парламенту, наявність тимчасових слідчих і тимчасових контрольних комісій, а також спеціалізованих органів парламентського контролю (омбудсперсони, який в Україні має назву Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, та Рахункової палати, яка від імені парламенту контролює надходження коштів до Державного бюджету України та їхнє використання, передусім шляхом фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи), інші запобіжники зловживання прав народних депутатів тощо. Окремо слід відзначити порядок формування парламенту, який здебільшого врегульовано іншою підгалуззю конституційного права – виборчим правом, призначенням якого є запобігання порушенням виборчих й інших споріднених прав і свобод громадянина (зокрема запобігання спотворенню результатів голосування).

3. Динамічний блок парламентського права (питання порядку діяльності парламенту) охоплює порядок роботи парламенту загалом, законодавчий процес, взаємодію та взаємовідносини з іншими органами публічної влади, міжпарламентську співпрацю, організаційно-правове та технічне забезпечення діяльності органів і складників парламенту [4, с. 11]. Важливими запобіжниками є проведення правового, зокрема законодавчого, експерименту, громадського обговорення, науково-експертну та юридичну експертизу законопроєктів, проведення трьох парламентських читань, право вето та можливість подолання вето, необхідність (під час процедур внесення змін до Конституції й імпідменту очільника держави) або можливість

(під час процедури ратифікації міжнародних договорів) попереднього висновку органу конституційної юрисдикції, конституційна необхідність ухвалення Регламенту Верховної Ради України законом тощо. Усі ці й інші парламентські процедури покликані запобігти одноосібному свавільному ухваленню рішень.

У науковій літературі виокремлено також прогнозування та діагностику конфліктів, запобігання їхній ескалації, усунення колізій у конституційному законодавстві, випереджальне вирішення інших проблем [5, с. 195], проведення експертиз [5, с. 207] законопроектів (зокрема, конфліктологічної), прозорість діяльності органів публічної влади (у цьому випадку передусім ідеться про парламент), нормативне зобов'язання їхньої постійної співпраці, відповідальність за порушення цих засад [5, с. 161] (А. Єзеров), «правове й імітаційне моделювання, правовий експеримент, тест-симуляція» як запобіжник колізіям, прога-линам, дублюванню, асоціальним, непослідовним приписам [1, с. 108], «основою профілактики прийняття неконституційних актів має стати конституційне праворозуміння законодавців, яке повинно доповнюватися особливими внутрішніми ціннісно-моральними якостями. [...] Несумлінний правотворчість також необхідно протиставити сучасні ресурси інститутів безпосередньої демократії та громадянського суспільства» [1, с. 292] (М. Афанасьєва).

Таким чином, парламентське право пронизане запобіжниками, але більшість із них потребують подальшого вдосконалення. З огляду на це вбачається за перспективне здійснювати подальше дослідження запобіжного призначення парламентського права як підгалузі конституційного права.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва М. В. Виборча інженерія в Україні : монографія. Одеса : Юридична література, 2014. 384 с.
2. Батан Ю. Превентивний механізм сучасного права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2021. 279 с.
3. Батан Ю. До питання про місце превенції у правовому регулюванні. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 10. С. 25–31.
4. Грицан О. А. Парламентське право : Методичні вказівки для самостійної роботи для студентів денної форми навчання, спеціальність 081 Право. Івано-Франківськ : Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. 23 с. URL: <http://surl.li/gwkes> (дата звернення: 07.05.2023).
5. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні : монографія. Одеса : Юридична література, 2008. 240 с.

Ключові слова: запобігання порушенням прав людини, превенція, парламентське право, Верховна Рада України, превентологія.

Key words: prevention of human rights violations, prevention, parliamentary law, Verkhovna Rada of Ukraine, preventology.

Третякова Тетяна Миколаївна

Соціально-психологічне осмислення явища емоцій 267

СЕКЦІЯ 7

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Терлецький Дмитро Сергійович

Справа Скрипки як уособлення ефективності конституційної
скарги в національному правопорядку. 270

Афанасєва Мар'яна Володимирівна

Мотивована оцінка судом аргументів учасників справи:
конвенційний та національний стандарт 274

Mishyna Natalia

Axiology of the implementation of European court of human rights'
judgements in Ukraine (subsidiarity). 276

**Веденєєв Дмитро Валерійович,
Семенюк Олександр Георгійович**

Організаційно-правові засади розбудови органів стратегічних
комунікацій у військових формуваннях України 279

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

Україна як соціальна держава в умовах воєнного стану. 283

Бальцій Юрій Юрійович

Щодо обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану. 285

Панасюк Віта Миколаївна

Особливості конституційного закріплення підстав,
меж та порядку обмеження конституційних прав
та їх співвідношення з дискримінацією. 288

Волкова Дарія Євгенівна

Роль релігійних організацій у реалізації права
на охорону здоров'я 290

Батан Юрій Дмитрович

Запобіжне призначення парламентського права
у контексті людиноцентризму. 292

Ігнатова Анастасія Сергіївна

Генезис поняття «національна меншина». 295

Козирь Дмитро Валерійович

Локальна демократія як загальноєвропейська цінність. 297

Павзюк Анатолій Анатолійович

Окремі проблеми використання е-технологій
при здійсненні народного волевиявлення 300